STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01672

NAYE LIDER

Moshe Kulbak

*Permanent preservation of this book was made possible
by Deborah R. Chankin
in memory of
her bubbe, Bertha Bloom nee Beila Kolesky*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

משה קולבאַק

נייע לידער

CENTRO
246

פאַרלאַג „קולטור־ליגע“ וואַרשע

געדרוקט אין צוויי טויזנט עקז.
זעצער״ — פּאַרביאַרזש און גרינבערג.
דרוקער״ — „די וועלט״ וואַרשע
1922

Printed in Poland

לידער

איך בין אַ בחור אַ הולטיי...

איך בין אַ בחור אַ הולטיי
האָב איך מיר אַ שטעקן,
טריי־ריי־ריי, טריי־ריי־ריי
כ׳שפּאַן אין אַלדע עקן.

קום איך צו אַ קרעטשמע צו
קלאַפּ איך אָן אין טויער,
„ווער ביסטו? ווער ביסטו?"
ענטפער איך: אַ גייער.

— לייַדיקגייער אַזוי פּרי!
חוצפּהניק פאַרשייטער...
טרי־לי־לי, טרי־לי־לי
און איך גיי מיר ווייטער.

קום איך צו אַ ברונים צו
כ׳טרינק זיך אָן מיט וואַסער,
שטיי איך אין דעם מאָרגן־גרוי,
ווי אַ האָן אַ נאַסער...

פּאָרט אַ פּויערל פאַרביי:
„טצאָ טשיבאַטש נאַ סוועטשיע?"
ווייס איך נישט און טו אַ בריי:
סוועטשיע?—פּעטשע מעטשע...

אַ לבנה־נאַכט

אין ווייטער שטילקייט שווימט די מלכּה־שבא,
עס פינקלען אין דער נאַכט דער קילער אירע שלייערן—
חלומות פון דעם הימל־בלאָ...

און אָפּגעלאָשענע לבנה־ליכט
טריפט זאַפטיק־קיל
אויף יעדן דערפעלע, וואָס דרעמלט אינדערשטיל...

און ס'רירט זיך אום אַ ווייכער שטראַל,
וואָס בינדט צונויף:
דאָס הינדעלע אין הויף,
דאָס פישעלע אין זיין געוועסער,
און ס'ווייסע לעמעלע אין שטאַל — — —

אין ווייטער שטילקייט שווימט די מלכּת־שבא
פון אירע ציטערדיקע מירמל־שלעסער...

אין אַ יאַדלאָון וואַלד...

שטיל. ווו עס פינטלט רויט
אַ פּאָזעמקע...
און ווו עס קלעטערט שטילערהייט
אַ ווערעמל
אין דעם צוגויפגעגנעם פון צווייג צו צווייג
די קנאָכיקע,
אין דעם געפלעכט פון שטאַם און וואָרצלען
מאָכיקע...
און טיף איז די געדיכטעניש די האָריקע,
די פּעטערדיקע —
עס איז אַ קוועלעניש אַ מיכאָמאָריקע
ביי די קאָרטשעס
די גרינבערדיקע...
און ווו עס טוט אַ שויבּק
אַ גרעזל צו אַ גרעזל,
א קלונג,
אַ פּלושק
אַ מילדער קוועלכעלע,
און ווו עס טוט אַ שפּרונג
אַ בידנער העזל,—
אַ קער דאָס גרויע פּעלכעלע
דורך פּאַפּאָרטניק,
אין קאַלטער קראָפּעווע,
אויף אַלטער פוילעניש...
און שטיל,
און קיל
הילכט אָפּ אין וואַלד
דאָס בלוי־פּאַרהוילעניש...

די הײל

ס'איז װי פֿאַראַן אַ בידנער, װילדער װינקל,
דאָרט קלאָגן פֿויגלען און עס שטראָמען קװאַלן אויפֿן ליים,
זײ קװעלן שטיל אַרויס — אַ שטראָם, אַ ריר זיך און אַ פֿינקל...
דאָרט רויִשט דער הימל און עס בושעװעט אַ װאַלד געהײם.

איך האָב זיך צוגעהערט צום װיסטן עלנט פֿונעם געגנט;
אַ רויטלעך מאָך פֿאַרװאַקסט די שװער צעלײגטע היגלען,
עס קרעכצן יאָדלעס אָנגעפּעלצט מיט האָריק־האַרטע צװײגן,
װי גרויסע פֿויגלען, גרויע, מיט פֿאַרדאַרטע פֿליגלען:
„מיר האָבן זיך מיט אַלץ שױן אָפּגעזעגנט, אָפּגעזעגנט"...
איך האָב דערהערט דעם װײ פֿון זײער שװײגן.

אַראָפּהאַנגען פֿון בערג און גרינלעך־פֿײַכטע שטײנער
אין נאַסקײט ליגן אויפֿן גאַנצן גוף און טראַכטן,
אַז ס'איז דער הימל שײן און װײטער קײנער, קײנער,
אַז ס'קריכן אום אויף זײער קאַרק נאָר טרוקענע לישײעס,
אַז הינטן, דאָרט אין מעריב, שטאַרבן די פֿאַרנאַכטן,
װי ס'שטאַרבן פֿון אַ קיל אין אַלטן װאַלד די חיות.

אויף די בערג בין איך געקראָכן. כ'האָב מיט קרומע פֿינגער
צעמורשטשעט דערנער, שטײנדלעך שװאַכינקע װי קיל,
דער נעפּל האָט געפּאַריעט פֿון אַ יעדער הײל און גראָבן,
כ'האָב אויסגעשריִען: הערט, כ'בין אײַער זינגער!
עס האָבן זיך צעקלאָגט אין װאַלד די ראָבן,
„דו נאַריש־טראָפּ!" האָט אויסגעברומט אַ הײל.

אַ הײל האָט צװישן בערג פֿון דורות־לאַנג געשלאָפֿן;
עס האָט פֿאַרשטיקט פֿון איר אַרויסגעװײנט דער װינט,
איר פֿײַכטע פּוסטקײט, װי אַ װוּנד, איז גרוי געלעגן אָפֿן...
בײַנאַכט האָט אומגעשװעבט דער פֿײַף פֿון אירע שלאַנגען;
עס שװימען דאָרט, װי נאָדלען, גרינע, גליענדע געזאַנגען.
דאָרט שטעכן דורך די לופֿט די זיפּצן פֿון אַ קינד...

ביינאַכט. די שווערע כמאַרעס קריצן ווי מיט טויטע ציינער.
איך בין אַראָפּגעקראָכן שטילערהייט אין גראָבן,
גרויס און פינסטער. ס'פינקלען אין דער נאַכט די שטיינער...
איך האָב דעם קאָפּ אַריינגעשטעקט אין הייל. געזען... דערזען — —
ס'האָט מיר אַ קער געטאָן דאָס האַרץ אַ טעמפּער ברען:
„עס דאַרף די הייל מיך האָבן!..“

די בליצן האָבן דעמבעס טיף אין וואַלד געשפּאָלטן...
ס'האָט ווילד געקלונגען יעדער אומגעריכטער שפּרונג
פון בליץ צו בליץ. כ'האָב צוגעמאַכט די אויגן.
כ'האָב בלינד געגלעט די הייל, געגלעט איר און געשאָלטן,
זי האָט געעטעמט הייס און מיך פאַרקרעמפּט געצויגן
אין איר שלונג.

און צווישן מענטשן, אַז אַ מענטש אַ שטילער קומט פאַרברענגען,
וואָס איז אין דעם פאַראַן?
דער מענטש וועט סיי ווי סיי זיך איינמאָל נאָר אויפהענגען,
דערווייל איז אייער שניפּס, מיין פריינט, נישט צערטלעך אויסגעבונדן,
בלייבט רויק... וועמענס מאַרק ווערט איצטער אָנגעצונדן?!..
שרייט נישט, יונגערמאַן — —

אייביק, אייביק...

אייביק, אייביק וועבן זיך די קלאַנגען און די פאַרבן
אין אַ געזאַנג פון ווערן און נישט ווערן,
און אייביק לייכטן צו די קאַלטע שטערן...

ווו ס'איז נאָר אַמאָל אַ מענטש געשטאַנען
וואַלגערט זיך אין שטויב אַרום אַ שאַרבן —
די געטער שטאַרבן נישט און מענטשן שטאַרבן!

אַן אָטעם הויבט זיך אויפעט צו די הימלען
און אויף די שטערן ווערט ער אויסגעגאַנגען,
און אייביק וועבן זיך די פאַרבן און די קלאַנגען...

עס איז אַ שמייכל שטיל די וועלט אַריבער
אין טאָג פון דעם געבוירן —
צעפינקלט האָט זיך ערד און הימל אין אַ חלום פון קאַלירן...

אייביק, אייביק וועבן זיך די קלאַנגען און די פאַרבן
אין אַ געזאַנג פון ווערן און נישט ווערן,
און אייביק לייכטן צו די קאַלטע שטערן...

הענגט אַרויס די שוואַרצע פאָנעז...

הענגט ארויס די שווארצע פאָנען!
העי, טוט א נעם די האמערס, די קאָוואדלעס און די העק,
ארויס צום טויט, מיליאָנען!

אין חשכניש פארגאסן, שטום, פארשצעמעטע אין וויי,
ארויס אויף שטעט און פעלדער,
שטום!
שטום!
שטום!
זאל ברענען טיף אין הארצן דער געשריי,
ווי שרפות אין פארוואקסנע וועלדער...

הענגט ארויס די שווארצע פאָנען!
שווייגט, ווי שטיקער ערד פון שטורעמס אויסגעריסענע
און זאָל די שטומקייט מאָנען...

ארויס צום טויט, מיליאנען!..

שטומקייט

וואס וועט ריידן די שטומקייט, ווען כ׳בלייב מיט איר איינער אליין —
איך שטרענג זיך אָן ציטריק אינגאנצן און כ׳וויל כאטש איר דופק
דערשפּירן,
זי עטעמט פּארטייעטערהייט פון דער טיף, ווי א מאָכיקער שטיין;
ווי א טונקעלער חלל, וואס גליווערט אהינטער באַשלאָגענע טירן,
און לויערט א דריקנדע לאַסט פון דער ברוסט, ניט געלעבט און ניט טויט,
ווי א נאַכט, וואס וואַרט אָפּעט דעם שיין פון פארנאכטיקן רויט...

שטומקייט. כ׳זיץ פינסטער אליין אין מיין צימער געליימט פון דיין יאָך,
עס דרעמלט אין ווינקל אַן אלטער ראָיאַל מיט א פוסטקייט א קילער אין גוף,
די שיינענדע קלאַווישן פאָרן זיך קאלט, ווי די טעג און די נעכט אין
דער וואָך —
נגונים געחלומטע-קוים און נאך ניט געבוירענע היטן זיי אויף.
א רויקע בלאסקייט שיינט אָפּ פון די שווערע און טונקעלע שטאָרן —
כ׳זיץ פינסטער-אליין. מיין אנהויב איז לאנג מיטן חשך צוזאמענגעגאסן,
מיין סוף האט ביי מיר זיך אין ברוסט, ווי א לויטערער טאג אויסגעלאשן,
און איך בין פון עפּעס א שטומקייט א גרויסער געבארן געווארן...

כ׳וואלט אויסהאקן כאָטש פון דער שטומקייט אַן איינציקן פונק,
אז אין הארץ זאל אַ גלי טאן דער ניגון פון פאָרן געבארן...
ס׳זאל פלוצלינג א לייכט טאָן פון טיפקייט א גליענדער ווונק,
פון דעם אורגאט, וואס איז אויסגעלאשן געוואָרן.
כ׳זאל זיין אויף א רגע אזוי, ווי דער קנאַטפּיקער בוים איינדערפרי,
וואס טרייסלט אראָפּ מיט א פרייד זיינע נעכט פון די צווייגן,
אזוי ווי די הונגריקע חיה אין וואלד מיט א מויל א פארבלוטיקטן שווייגן,
און קלאגן, ווי זי, און שטומען, ווי זי.

א ליד צו רוסלאנד...

הענט — אפגעלאשענע פון מיט,
אויסגעשטרעקט, ווי אפגעקראכענע, געליימטע שלאַנגען...
אויפן הימל — הענט פארגאסענע מיט בלוט!
עס עפנען זיך די פינגער קוים, קוים,
הונגעריקע פון פאַרחלשטע פאַרלאנגען
און הענגען, ווי הרוגים, אויפן הימל-זוים...

הענט, אויסגעקרימטע הענט!
מיט הארטע אָדערן אדורכגעצויגן;
מגושמדיק פון שטעכעדיקן האָר
און ביינערדיק פארקרעמפטע אויסגעבויגן,
איר בעט, איר טאַפּט אין פינסטערניש, איר ווערט געוואָר — —
עס שצעמען זיך צונויף א קליאַמער צו א קליאַמער —
הענט, וואס האבן אויסגעגאסן זייער פייער דורכן האמער...

העי, ארבעטס-פויסטן — מלכים פון דערוואַכן,
איר האָט אין אלטע וועלדער, ווי א שטורעם אויסגעבראָכן,
עס האבן בלוי געבליצט די זעגן,
און ס'האבן העק, ווי דונערן געקלונגען,
און אייער שווייס געוועזן איז דער רעגן...

אין שענק

עס זיצן א חברה הוליאַקעס געפּראַפּט אין א שענק,
צעשויבערט די שווארצע טשופּרינעס,
און שווערע, צעזעצט און צעלייגט אויף די דעמבענע בענק,
עס זיצן און טרינקען א חברה הוליאַקעס אין שענק...

איינער פארקאַשערט די אַרבל און טוט זיך א שלאָג אינם הארצן:
—עס זיצט דארט א וואָרעם און נאָגט...
און אייגער הויבט אויפעט דעם ליימענעם קוביק און זאגט:
—איך האב אויף די פעלדער פון רוסלאנד געגעכטיקט,
איך האב אויף די עלנדסטע וועגן געטאָגט,
אָ, זאג מיר, ווו קאָן מען באגראָבן א מת,
א פארוויכערטן לעבן, וואס שלעפּט זיך און קלאגט...
און איינער א הויכער, א גרינער האט ליבלעך געשמייכלט:
—כ׳האב גארנישט פארלארן, מיין פריינט,
און כ׳האב גארנישט פארמאגט...

אין ווינקל אליין ביי א טיש איז א גייער געזעסן,
געשוויגן, געשאָקלט זיך קוים און געמורמלט אָן ווערטער:
אָ, זאגט מיר, ווער האט מיך אין ערגעץ א שענקל פארגעסן,
כ׳דארף זיצן ביים ליידיקן טיש נאָר איך ווייס ניט צוואָס,
מסתמא גייט אום מיין באוואָרער אין אנדערע ערטער,
מסתמא בין איך דא א שאטן—פארלארן פון זיין באלעבאָס...
לחיים!
א חברה הולטייעס פארטרינקען דאס ביסעלע צייט,
לחיים!
שכורים פאריאגט און פארטריבן פון גאט און פון לייט,
לחיים!

א מיידל מיט שיינענדע ווייסלען איז צו שטילערהייט צו דעם פענסטער,
און שוויגעוודיק-טעמפּ האבן אלע די צורות צו איר אפגעווענדט,

נאר פלוצלינג האט ס׳מיידל געטאן א געשריי און פארבראכן די הענט:
—דארט שטייט א פארגעסענער מענטש ביי דעם ענד פונם ווייט,
די ערד, ווי א נעפל, ליגט גרוי הינטער אים, הינטער אים — — —
ער האט זיך אליין דורכגעגנבעט אהין,
זיך אליין אויסגעקייטלט פון צייט,
איצטער הערט ער, דער מענטש, יענעם הילכיקן, קאלטן געשאַל
פון דער אייביקער, קלאָגעוודיק־גרויזאַמער שטים
אין אַל...

געליימט איז געבליבן דער עולם פון עפּעס א שרעק,
אין טונקעלן שענק איז מען שטום ביי די טישן געזעסן אַ פלעק לעם אַ פלעק...
עס האט נאר דאס מיידל געוויינט אינדערשטיל און געבראכן די הענט,
אין חשכניש האבן די ווייסלען, די ווייסע געברענט,
ווי גלי־ווערים ברענען ביינאכט צווישן טרוקענעם גראז...
און עמעצער האט זי געקושט — אַ פארשוין מיט א גומענעם נאָז.

אַ באַל...

מנת, מנה תקל ופרסין

עס קלינגען באַלויכטענע זאַלן
און ס'קלאַגט דער אָרקעסטער — — —
די פויקן פאַרטויבן דעם טיפן געוויין פון די פידלען,
עס גראָבן די בעסער, ווי אַלטע קברנים מיט פינסטערע רידלען,
עס לאַכן קלאַרנעטן,
עס פלוידערט דער צימבל,
עס שרייען די מעשענע טעלער
און ס'טאַנצן שטייף-רעקיגע הערן, ווייס-זיידענע דאַמען,
העל, העלער און העלער...
און ס'מישן זיך דאָרשטיק צוזאַמען
שוואַרץ-פלאַמיקע וואָנצן און ציינדלעך צעבליצטע,
געגלעקלטע לאָקן,
די שניפּסן, די שיכלעך געשניצטע
די בליציקע בליקן
און זאָקן...
און שטום אין דעם הערצער-געצאַפּל
פאַרטרונקען
עס טוליען זיך נענטער די קניען
אַלץ נענטער, און שפּריצן מיט פונקען...

און פייער לאָזט אויסעט אַ יעדער שוואַרצאַפּל
און ס'ציטערן, ציטערן וויען...
נאָר בלוצלינג אַ ווילאַנטשעל טוט אַ קלאָג אין אָרקעסטער...
ווי ס'טוט ווען אַ קלאָג אין אַ וואַלד פון פאַרגעסענע נעסטער...
און בלוטיק די האַלבע לבנה טריפט דורך אין די פענסטער.
עס ווייזט זיך אַ האַנט —
אַ האַנט אַ צעקרימטע פון אַרבעט, פאַרשמידט אין אַ קייט
לייגט אויסעט די אותיות פון בלוט אויפן וואַנט:
— טויט!..

און ס׳טאַנצן שטייף-רעקיגע הערן, ווייס-זיידענע דאַמען
העל, העלער און העלער,
עס שרייען די מעשענע טעלער,
עס לאַכן קלאַרנעטן,
עס פלוידערט דער צימבל,
די פויקן פאַרטויבן דעם טיפן געוויין פון די פידלען,
און ס׳גראָבן די בעסער, ווי אַלטע קברנים מיט פינסטערע רידלען...

געשרייען

צום הימל גייט אויף ביידערנאַכט אַ געשריי:
אָ, וואָס טוען מיר, גאָט, אויף דער ערד?!
דער מלאך ביים הייליקן טויער, געבויגט אויפן שווערד,
פאַרברעכט זיינע פליגלען פון ווי.

צום הימל גייט אויף ביידערנאכט אַ געשריי...

צו חצות הושענה רבא ווערט שטיל מיטאַמאל,
די פעלדער פון שטערנדלעך פינקלען אוןווימלען...
דאַן קלאָגט אין דער נאַכט זיין פאַרבאָרגענער קול:
„אָ, וואָס טו איך אַליין אין די הימלען?!"

דערקענטעניש

שווער געלעגן אויף דער ערד
און צוגעזען — — —
כ'האָב צוגעהערט
די רויִע בערג און פליינען פון דאָס ניי.
רויק דרעמלט די נשמה,
וואָס איז שוין אומעטום געווען,
נאָר ס'טראַכט דער קערפער סיי ווי סיי,
ווי ס'טראַכט דאָס פעלד;
ווי ביי די טייכן טראַכטן ווערבעס לאָמע
דעם גאַנג פון וועלט.

דו, אַהינטער אַלע טויערן,
וואָס כ'זע דיך ניט —
דו האָסט אַרומגעהאָנגען פינקלענדיק דיין ווייַן
מיט שלייערן,
איך צי דיין משא מיט,
און כ'שטוין
ביים הילך פון דיינע טריט.

עס טרעפט...

עס טרעפט, אַז די וועלט זינגט אַרויס אַ פֿאַרבאָרגענעם ניגון,
דאַן ווערט אויף אַ רגע געהייליקט דאָס לעבן — — —
עס שווימען אַרויס יענע תּפֿילות, וואָס ווערן פֿון יעדן פֿאַרשוויגן,
אַזוי באָענט, אַזוי איבערגעגעבן...

דאַן גלויבט מען, אַז יעדערנס עלנט איז שווער, איז ניט איבערצוטראָגן,
ס'איז יעדערנס בראָך
אַזוי אוממענטשלעך טיף, אַז מען קאָן נישט, ניט ריידן, ניט קלאָגן,
און דאָך — — —

דאָס ציגעלע...

איך טרייב אַרויס אין פעלד דאָס ווייסע ציגעלע,
זי זאָל זיך פּיטערן אַליין...
דאָס ווייסע ציגעלע, וואָס כ׳האָב איר אָפּגעקויפט
פאַר צוויי גילדוין,
פאַר צוויי גילדוין.

נאָר מיט די לאָנקעס גייט אַוועק, אַוועק דאָס ציגעלע
און כ׳גיי איר נאָך,
אין אַלטע וועלדער, פּוסטע פעלדער בלאָנדזשען מיר
די גאַנצע וואָך,
די גאַנצע וואָך.

און פרייטאָג האַלבן טאָג בלייבט שטיין דאָס ציגעל
גאָר אומגעריכט,
און איך דערזע: העט ווייט איז אויסגעשפּרייט אַ לאַנד
אין בלויער ליכט,
אין בלויער ליכט.

אַ לאַנד — אַ לאַנד,
וווּ אינדן הויערן אויף אַלע בערגעלעך,
וווּ ס׳שלאָפט דער בופלאַקס לעם דעם וויזל-טיר,
אַ לאַנד — אַ לאַנד,
אַ ציטערדיקע, אַ פאַרחלומטע,
וואָס קאָן פאַרלאָרן גיין פון יעדן ריר...

דער טאָג פאַרגייט. דאָס ווייסע ציגעלע ליגט נעבן מיר,
און אויך דאָס ציגעלע וועט באַלד פאַרגיין,
און אויך דאָס ציגעלע, וואָס כ׳האָב עס אָפּגעקויפט
פאַר צוויי גילדוין,
פאַר צוויי גילדוין.

— האָסטו ברויט?
ער האָט געענטפערט שטילערהייט:
„אָ, ליידער, ליידער איצטער ניט...
אַמאָל האָב איך געגעסן אַלץ,
אי קרויט, אי מערעלעך,
אי רעטעכלעך מיט שמאַלץ,
נאָר איצטער ניט"...

— האָסטו קליידער?
טונקל איז געווען אין חדר,
זיין פנים האָט נאָר בלייך אַרויסגעשיינט:
„די הויזן מיינע זעט מען ניט,
אַ מאַנטל ליי איך ביי אַ פריינט"...

— האָסטו ווו אַן אָרט ביינאַכט?
ער האָט זיך אומעטיק צעלאַכט:
„מען בעכטיקט ווו איין היי, אין מעקענע,
אין מאָך, אין האָפן...
און ווינטער שלאָפט מען אין אַ פּיו־הויז
מיט א שייטל־האָלץ צוקאָפּן."

פּאָעמען

רייסן

א

ר ײ ס ן

אָ, דער זיידע פון קאָבילניק איז אַ ייד אַ פשוטער,
אַ פויער מיט אַ פעלץ און מיט אַ האַק און מיט אַ פערד...
און מיינע זעכצן פעטערס און מיין טאַטע —
יידן פראָסטע, יידן, ווי די שטיקער ערד,
טרייבן פליטן אויף די טייכן, שלעפן קלעצער פון די וועלדער...
און דעם גאַנצן טאָג געהאָרעוועט, ווי כלאָפּעס,
עסט מען וועטשערע פאַרנאַכט צוזאַמען פון איין שיסל,
און מען פאַלט אַנידער אין די בעטן ווי די סנאָפּעס.
דער זיידע, אָ, דער זיידע קלעטערט קוים אַרויפעט אויפן אויוון,
ער איז דער אַלטיטשקער ביים טיש אַנטשלאָפן שוין געוואָרן,
נאָר די פיס — זיי ווייסן, פירן זיי אַליין אים אָפּ צום אויוון...
דעם זיידנס גוטע פיס, וואָס דינען אים פון כמה יאָרן...

ב.

מען קאָסיעט היי...

אין פעלד האָט גענומען שוין ציען מיט נעפּלען פון אָסיען...
אַרויס איז דער זיידע פאַרטאָג צום געמויזעכץ דאָס היי אַראָפּקאָסיען,
איז מען ביים שאַריען אויף טאָג שוין געווען בגילופין אַזוי ווי די אמתע קלעזמער,
מען האָט זיך צעשטעלט זאַלבעאַכצעט, דער זיידע בראש, און אוועק איז אַ מזמור:
אַ שפּרייז, און אַ קער מיט די פּלייצעס, אַ שווישטש, פּונקט עס טאַנצן אין זומפּ אַרום בליצן,
פאַר דאָס שטיקעלע ברויט — האָט דער זיידע געזאָגט — מוז מען, קינ-דערלעך, שוויצן...
און ס'האָבן זיך בלאַנקער די קאָסעס צעפּייפט, די קאַפּאָטעס אַראָפּ, מיט באַוואַקסענע גלידער,
אַזוי ווי די האָריקע יאָדלעס—אַ טאַטע אַן אַלטער מיט זיבעצן לייבלעכע ברידער...
עס צופּן די קאָסעס, ס'צעשפּריצט זיך דער טוי און עס פאַלן די גרעזער אויף גרעזער אַנידער,
אַ פויגעלע זינגט אויף אַ נוס-בוים דערביי, אַז דער זיידע קאָן פּשוט קיין אָרט ניט געפונען:
„וואָס זאָגסטו דערצו? באַ דיר גאָר אַ קאַנאַריק, אַ חזן, אין מיטן דערינען"...

דאָ נעמט מען זיך טאָטשען די קאָסעס, פאַררויכערט מען, כאַפּט מען אַ זופּעלע קוואַס פונם קריגל,
דערנאָך שטייט מען אויף מיט אַ קרעכץ... פּאַמאָהיי באָך! אַ קל ונג און עס טוט זיך די קאָסע אַ שפּיגל,
באַווייזט זיך, פאַרשווינדט צווישן גראָז, טוט אַ בלאַנק— אַכצן קאָסעס כסדר!...
און ס'בויגן זיך זיכער די הענט, אָ, עס קנאַקן די שענקלען, און פעסט זיצט אַ יעטוועדער גדר — — — —

אַזוי ביז דער עולם דערזעט, ווי דער רויטער פאַרנאַכט לייכט זיך אָפּ אין די קאָסעס,
טוט חברה אַ שמייכל. מען זעט שוין דעם הערינג דעם ברייטן, דער באָבעשיס קעז-סאלטענאָסעס,
דערלאַנגט מען אַ נעם די קאַפּאָטעס, מע גייט, און מע הערט צו די וואַכטלען, וואָס שרייען,
מע גייט מיט די קאָסעס פאַרלייגט אויף די פּלייצעס, מע קוקט און מע שווייגט, ווי די שלייען...

ג.

די באָבעשי...

די באָבעשי געווען איז אַ יידענע אַ צנועה,
אַ מייסטער פון אַ קינדלערקע — אַ קינד צו יעדן פרילינג...
און גרינג, און גאָר אָן וויען, פונקט, ווי הינער לייגן אייער
האָט זי געלייגט די צווילינגן — אַ צווילינג נאָך אַ צווילינג.
דריי פעטערס האָט די באָבעשי געבאָרן אויפן בוידעם,
צוויי פעטערס האָט די באָבעשי פאַרלאָרן צווישן אייער,
עלף פעטערס האָט די באָבעשי געבאָרן אויפן אויוון,
מיין טאַטן האָט די באָבעשי געבאָרן אין אַ שייער...
און דאַן האָט זיך איר מוטערטראַכט אויף אייביק צוגעשלאָסן,
די באָבעשי האָט אָפּגעשענקט פאַר אָרעמע די ווינדעלעך,
די באָבעשי, די טייערע, האָט אָפּגעטאָן דאָס איריקע
איז זי אין שטוב אַרומגעגאַנגען,
ווי אַ קאַטשקע צווישן הינדעלעך...

ד

מען טרייבט פליטן...

עס האָבן די נעפּלען פאַרווישט און פאַרשמירט אַלע דערפער און וועגן,
אין פעלד טאַפּט מען אָן מיטן וואַרעמען פּנים די קאַלטקייט פון הענגענדן רעגן...
עס ווייזן זיך פלעקן פון ביימער, פון ערגעץ אַ הויף, אַן אַסוויר פון א ברונעם
נאָר ס׳שווימט עפּעס אָן, עס ווערט ווייס פאַר די אויגן... און אַלץ ווערט
אין נעפּל צערונען,
אַ טרוקענער צווייג פאַלט אַראָפּ. עס איז שטיל. אַ פויגל הויבט אָנעט צו קלאָגן:
„ס׳קומט אויסעט אין לעבן אַזויפיל אריבערצוטראָגן, אַזויפיל אַריבער-
צוטראָגן"...
די צענדליקער קוועלכעלעך פליעסקענען צווישן די בייטן און מורמלען
און ריידן,
און צווישן די נעפּלען ווייט-ווייט אויפן ניעמאַן דערהערט זיך די שטים
פונם זיידן:

שמוליע, העי, שמוליע,
פאַרפּאַטש דעם הינטן אויף סקאַרוליע!...

דער זיידע קריכט אום מיט אַ באָרד מיט אַ נאַסער און טאַפּט די שוואַרצוּעס,
די פּעטערס אין נעפּל מיט לאַנגע בוסאַקעס מען שפּרייזט אויף די פליטן,
אָט ווערן זיי נעלם. מען הערט נאָר אַרויס פון דער ווייט דעם געשריע-
נעם שמועס,
עס טוען אַ פליעסק אָפּאַטשינעס, אַ גראָב, און דער שטראָם ווערט צעשניטן...
דער נעפּל פּילט אויסעט די ליימיקע ברעגן, נישטאָ—ניט קיין ערד, ניט
קיין וואַסער.
און ווייך איז די געגנט אַזוי, און ממשות—א וואַרעמער אָטעם אַ בלאַסער...
נאָר ס׳וויקלט זיך עפּעס... אָט גייען די כלערליי טאָלן און וועלדער
אַריבער,
דאָרט שטייען פאַרוויקלט די הייזער, באַדעקטע ווי מעבל אין גבירישע
שטיבער...
און אָט פּלאַצט דאָ אויפעט אַ קלאָרקייט אַ גרינע... ס׳ווערט קלערער ביי
זיך אין נשמה...

די זון טוט אַ לייכט. עס באַווייזט זיך דאָס וואַסער און ווערבעס פּאַרוויינטע
און לאָמע,
דער וואַלד האָט זיך בלויז אויסגעוואַשן, איז נאַס, און דער קאָפּ זיינער
פלאַקערט,
און ס'גייט זיך אַ העלקייט ווייט ווייט אויף אַ לאָנקע... אַ פייערל שטייט דאָרט
און אַקערט...

אַ רחבות. אַ פרישקייט פון גראָזיקע לאָנקעס, וואָס שמעקן און פינקלען און
וויינען,
און ס'שווימען נאָך אומעט די שטיקער פון נעפּלען—חלומות פון פעלדער
און פליינען...
און ס'שווימען די פליטן געלאַסן, געלאַסן, פאַרקירעוועון רונד מיט די
ברעגן,
די שטרויענע ביידעלעך שטראַלן און פאַריען ארויסעט דעם טוי און דעם רעגן.
דערביי ליגט דער זיידע... ער רויכערט די ליולקע און זשמורעט פון תענוג
די אויגן:
די וואַרעמע ערד האָט זיך גלאַנציק און פעט אַזוי שטאַרק אויסגעצויגן,
צעקעסטלט אין פעלדער, געמויזעכצן, געלבע און העלע און גרינע—
עס גיסט זיך דער דורכזיכטיק-ציטריקער פלאַקס אויף בורשטיניקע שטענ-
געלעך דינע,
די גרינקייט אויף פעלדער-קאַרטאָפל ליגט אָפּגעקילט, מאַט, אויסגעזאָטן...
און ס'שמייכלט די קורצע די ראָזעווע רעטשקע מיט שפּרייניקעלעך ווייסע
באַשאָטן—

עס רינען די זאַפטן פון דרערד, אַז אַ שכרות נעמט דורך אַלע גלידער,
עס שפּאַרט זיך אַ לעבן אַ שטומער דורך גרעזער, דורך וואָרצלען און צווייגן,
אַז ס'האַלט מער ניט אויסעט דער זיידע, ער טוט זיך אַ נעם, אָ, ער קאָן
מער ניט שווייגן,
דערלאַנגט ער אַ רעווע: טראַשציאַ אין דיין טאַטן! און נאָכאַמאָל ווידער:
טראַשציאַ אין דיין מאַמען! אַז ס'כאַפּן זיך אויפעט די זון אויף די פליטן,
מען זעט, אַז עס פלייצן אַראָפּ פון די פעלדער די פאַרבן די הייסע,
ווי שטראָמען.

עס שפּרודלט פון פרילינג אַריין אויף דער וועלט און אַליין איז מען אויך דאָ אינמיטן...
רבונו של עולם! עס טוט זיך דאָ וואָס אויף די פעלדער, וואָס האָט ניט קיין נאָמען!...

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

אַזוי האָט דער זיידעניו עליו השלום די פּליטן געטריבן קיין פּרייסן,
איז ער פאַרנאַכטלעך אַריין מיט דער בלויער ווייליע אין ביעמאַן אין ווייסן,
האָט מען די שריגעס פאַרגראָבן אין זאַמד און די שווערע שווארציעס פאַרבונדן,
און פייערן האָבן די פעטערס אויף יעטוועדער פּליט אָנגעצונדן,
שווייגעוודיק-מיד, זאַלבעצווייט ביי א פייער, אַזוי איז מען גרויע געזעסן,
געבראָכן דעם ראַזעווען ברויט און דעם באָרשט פונם טעפּל געגעסן.

ס'איז שטיל אויפן געגנט געוועזן. עס האָבן נאָר בלויע די וועלן געזונגען,
עס האָט נאָר דער פייער זיך הילכיק צעבלעטלט, צעלייגט, ווי אַ רויטינקער בלימל,
און ס'איז נאָר א פיש ווען ניט ווען פונם וואסער דעם קילן געשפּרונגען,
בלוי איז געווען. און אַ רויטע לבנה, אַ שווערע, איז אַרויס אויפן הימל.

ה

די ווילִיע און דער ניעמאַן...

בעת די לבנה צעשפריצט זיך אין לאַנד, ווי אַ זילבערנער רעגן,
דאַן הויבט זיך אַ שטייפע געשטאַלט פון אַ ליטווין אַרויס פון דעם ניעמאַן
און ס׳שווימט, ניט געהערט, פון ווילִיע אַ טונקעלע פרוי אים אַנטקעגן,
צעוואָרפן די לאָקן, די נאַסע, מיט לאַנגע און גרינלעכע ברעמען
באַווייזט זיך איר גליטשיקער קערפער אַרויס פון די כוואַליעס...
עס בויגט זיך אַריבער דער ניעמאַן און נעמט זי אַרומעט,
און טוט איר אַ קוש אין די אויגן די גרינע, וואָס לייכטן פון אומעט,
און נעמט זי אַראָפּ אויפן גרונט אין די בלויע, קריסטאָלענע סאַליעס...

ו

דער פעטער אַברהם פּאַשעט די פערד...

ביינאַכט איז דער פעטער אַברהם געווען אויף דער וואַרסטע,
דאָס פעלצעלע האָט ער געהאַט און די טאָרבע צום עסן,
ביים פייערל גרוי, ווי אַ קאָרטש איז אַברהם געזעסן
און ס'האָבן געשטאַרטשעט פון אים נאָר די ביינער די האַרטע...
אזוי האָט דער פעטער אברהם די פערד אויף דער לאָנקע געפיטערט,
געפּענטעטע האָבן זיי שווער אויפן גראָז צוגעשפּרונגען,
דער שיין פון לבנה האָט ווייך אויף די שקאַפּעס געציטערט
און וויט אין פאַרנעפּלטן פעלד האָט דער ביעמאַן געקלונגען...
דאָס טרוקענע פייערל האָט זיך אָן כחות געלאָשן...
אזוי ווי אין שלאָף איז אברהם באַנומען געזעסן,
אַ בוים אין אַ בוים האָט אין טונקעלער ליכט זיך געגאָסן,
און ס'האָט זיך געהערט, ווי דאָס גראָז ווערט געצופּט און געפרעסן...
און ס'האָט זיך געהערט: אויפן הימל עס רירן זיך שטערן,
אַ רויכעלע טוליעט זיי איין, ווי אַ וואַרעמער ניגון;
אַ ציטריקער נעץ האָט פאַרנומען דעם הימל דעם לערן
און ס'שווימען דאָרט פישעלעך, פינקלען און וויגן זיך וויגן...
עס האָט זיך אברהם, דעם פנים אַרויף, אויסגעצויגן:
די קאַלטע לבנה גייט אום אין אַ ראָד אין אַ געלער
און זיבעצן שטערנדלעך זיינען געקומען צופליגן,
עס ציטערט איין שטערן אַ גרינער פון אַלעמען העלער...
נאָר פלוצלינג דאָס שטערנדל האָט זיך געגעבן אַ צאַפּל
א פלי דאַן געטאָן אינם בלויען געוועב פון די שטראַלן
אזוי ווי א פונק פליט אַרויס פון אַ בלויען שוואַרצאַפּל...
אין מאַכיקן וואַלד איז דער שטערן ארונטערגעפאַלן.
אברהם האָט עפּעס אַ חלום אַ ווייטן פאַרשטאַנען — — —
דער פינקלענדער בלוי האָט די געגנט די גאַנצע באַשאָטן,
און דאַן מיט אַ זיפץ איז דער פעטער פון דר'ערד אויפגעשטאַנען
און שטיל צו די וואַרעמע קליאַטשעס אַוועק אינם שאָטן...
ער האָט זיך אזוי ביי די פערד אינדערפינסטער געפּאַרעט,

א האַלז אויף אַ האַלז האָבן אַלע געעטעמט פאַרשלאָפן,
דאָס ליכט פון דער זייט האָט אויף איינעם אַ פערד אָנגעטראָפן
און ס'האָט זיך פון אים נאָר די פּלייצע געזען אויסגעמאָרעט...
דאָס בינטל פון שקאַפעס איז טונקל צוזאַמענגעגאָסן געוואָרן,
פאַרמאַטערט אין שטרויענעםביידל אַרײַן איז דער פעטער,
אַ טאָפּאָל האָט מאַט אינדערפינסטער געשיינט מיט די בלעטער,
און ווייט איז פאַרגליווערט אין שטראַלן געלעגן דער קאָרן.
שטיל איז אברהם אויף דר'ערד אין דעם ביידל געלעגן,
געחלומט פון דערפל, געשמייכלט צו זיך און געשוויגן,
אַרויס איז פּאַמעלעך אין בענקשאַפט זיין האַרץ פון די ברעגן
און ס'האָט זיך דער פעטער גאָר פּלוצלינג צעטרעלט אין אַ ניגון:
ביסט די שענסטע אין דעם דאָרף, נאַסטאַסיע,
זע,
ס'קוועלט דער גערשטן און געבערדלט איז דער האָבער,
די געמויזעכצן און נעפּל פינקלען פונם טוי...
הער זיך איין,
הער זיך איין,
אין די וועלדער די יאַדלאָווע גייט איצט אום פאַרחלומט
אין לבנה־שיין,
דער מאָך־באַוואַקסענער, דער באָרוועסער בעל־דבר...

קום אַרויס אין ברייטן פעלד, ווען אַלע פויגלען שלאָפן
און נאָר די קוואַלן זיינען אויף,
דיין טאַטע ליגט פאַרמאַטערט פון דער אַרבעט אויפן שייער,
ס'וועט וויסן נאָר פון דעם די אַלטע ריאַבינע אין הויף
און נאָר דאָס ווינטעלע, וואָס נעכטיקט אין די אייער...

ביסט די שענסטע אין דעם דאָרף, נאַסטאַסיע!

אברהם האָט אויסגעווישט שטיל מיט דעם אַרבל די טרערן...
האָט צוגעהערט טיף, ווי עס שווייגט די פאַרחלומטע געגנט:
עס האָט זיך אַ האַרץ מיט אַ האַרץ אינדערפינסטער געזעגנט...

ז

די באָבעשי ע"ה איז אויסגעגאַנגען...

אַז די באָבעשי די אַלטיטשקע איז אויסגעגאנגען
האָבן פייגעלעך געזונגען,
ווייל מיט איר צדקה, מיט איר האַרץ דער גוטער
האָט די וועלט געקלונגען.

און אַז מען האָט די באָבעשי אראָפּגעהויבן
האָט אַ יעדערער געשוויגן,
און אָן אַ קרעכץ האָט מען די גוטע אלטיטשקע
אויף ד'רערד געלאָזן ליגן.

עס איז דער זיידעניו אין שטוב אַרומגעגאַנגען —
אַ טויטער שאַרבן,
ווייל ער, דער אַלטיטשקער, ער האָט איר צוגעזאָגט,
אַז ער וועט פריער שטאַרבן.

און אַז מען האָט דעם בר-מינן אראָפּגעפירט אין שטעטל
האָט דער דאָרף געטרויערט:
„ניעמאַ, ניעמאַ יוזש סטאַראָי שליאָמיכע"
און אויך דער פּאָפּ וואסילי האָט באַדויערט...

נאָר אַז דער שמש האָט דאָס מעסערל אַרויסגעצויגן
צו רייסן קריעה,
דאַן האָבן זיך צעשריען, געבעך, מיינע פעטערס,
ווי די רוצחים פאַר דער תליה.

ח

נאַסטאַסיע...

נאַסטאַסיע האָט שצאַוויע געקליבן ביים זייט פון די סטעזשקעס,
אַ מאָלצייט צו מאכן אַנטאָשען — איר טאַטן דעם אַלטן,
ס'איז רייסן געבענטשט מיט אַ האַריקן שצאוויע אַ קאַלטן,
מיט יאַדלעס, ווי פעלצן, און ראָבן, ווי די האַלאַוועשקעס...
דעם פארטוך אין האנט גייט נאַסטאַסיע איינגעבויגן,
אַזוי ווי אַ קאַטשקעלע, ווייסט ניט פון שלעכטס און פון זאָרגן,
די פיסלעך באַנעצטע פון טוי און באַרוישט פון פרימאָרגן,
זי האָט פון דעם אָטעם פון ד'רערד פאַר איר חיות געזויגן.
דאַן קומט איר פון וועלדל אַ מענטש מיט אַ כאָמעט אַנטקעגן.
זי האָט אים באַקוקט פון דער ווייט מיט דער האַנט ביי די אויגן:
ער קומט אַזוי פריש, פונקט ער וואָלט אין די וועלדער געלעגן,
פאַרשעמט האָט נאַסטאַסיע זיך ווידער צום שצאַוויע פאַרבויגן.
דאָס קערט זיך אַברהם אַהיים פון דער וואַרטע באַגינען.
„גוט־מאָרגן, נאַסטאַסיע, דיר קעלבעלע שטילע, גוט־מאָרגן!”
זי האָט זיך פאַר בושה אַהינטער די קוסטעס פאַרבאָרגן,
עס וועט זי דער פעטער, דער שווערער נישט קאָנען געפינען.
דאַן האָט זיך אַברהם אַ לאָז אין די קוסטעס געגעבן
געהערט האָט זיך ווייט זיין געלעכטער פון צווישן די בלעטער:
„דו קעלבעלע מיינע, ווו ביסטו, מיין קרוין און מיין לעבן!”
נאַסטאַסיע האָט הינטער די צווייגן געקוויטשן פון פעטער...
„ער איז אַזוי פריש, פונקט ער וואָלט אין די וועלדער געלעגן!”
אַ ברוינער, צעהיצט מיט צעשויבערטע אויגן און לאָקן,
ער האָט זי געפונען אין גראָז האַלב דערפרייט האַלב דערשראָקן,
אַ הינדעלע שרעקט זיך אַזוי אין אַ זוניקן רעגן...
האָט ער זי געטאָן דאַן אַ כאַפּ אין די אָרעמס די ברייטע,
דערלאַנגט איר אַ קוש אין דעם ציטריקן האַלז דעם פאַרברענטן,
זי האָט זיך געגעבן אַ צאַפּל צו אים אַ דערפרייטע
און שטיל צו זיין ברוסט זיך געטוליעט אַלץ נענטער און נענטער...

ט.

דער פעטער איצע...

ס'האָט זיך פעטער איצע
אויסגעלערנט שניידעריי,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס
פונקט, ווי שפּאָגל-ניי,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס
פונקט, ווי שפּאָגל-ניי...

קומט ער אין אַ דערפל אָן
מיט דער נאָדל-פאָדים,
הענגט ער אויס אַ וויווּעסקע:
„דאָ פאַרריכט מען בגדים",
הענגט ער אויס אַ וויווּעסקע:
„דאָ פאַרריכט מען בגדים".

זיצט דער פעטער אויפן טיש
טערקיש, תמעוואַטע,
טרענט און ניצעווּעט און לייגט
אַ לאַטע אויף אַ לאַטע,
טרענט און ניצעווּעט און לייגט
אַ לאַטע אויף אַ לאַטע.

אויסגעלאַטעוועט איין דאָרף
גייט ער אין אַ צווייטן,
ביז ער לאָזט אַרויס פון האַנט
דעם געגנט אַ באַנייטן...
ביז ער לאָזט אַרויס פון האַנט
דעם געגנט אַ באַנייטן...

ס'האָט זיך פּעטער איצע
אויסגעלערנט שניידעריי,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס
פּונקט, ווי שפּאָגל-נײַ,
מאַכט ער אַלטע סערמיעגעס
פּונקט, ווי שפּאָגל-נײַ...

ווינטער ביינאַכט אין דער אַלטיטשקער כאַטע...

איז מען געלעגן ביינאַכט אין דער אַלטיטשקער כאַטע,
גערויכערט די ליולקעס די גרויסע, געברומט און געסאָפּעט,
פאַרמאַטערטע האָבן די פעטערס געקוקט תמעוואַטע,
אין שוויס איז אַ פעטער געזעסן ביים טיש און געכראָפּעט.
אין שטיבל האָט קוים אַ לוטשינע אַ שטילע געברענט...
דערביי האָט דער פעטער רחמיאל די הויזן פאַרשצאָבעט,
אַ שניי האָט געכליאָפּעט אין פענסטער, אַ ווינט האָט געקלאַפּט אין די ווענט,
די זאַסליינקע האָט זיך אין אויוון אַן ווענטל געסקראָבעט...
עס האָט זיך דער זיידע געדרייט אויף דעם אויוון דעם הייסן,
אָן כחות, די העמד אויפגעעפנט, אין אַנגסטן באַשלאָגן,
דער ווינט אויפן פעלד האָט די כוואַליעס אין ניעמאַן געשטויסן,
די אַלטע בהמה אין שטאַל האָט ניט אויפגעהערט קלאָגן.
עס זיינען די פעטערס געלעגן צו צוויי אין די בעכן,
טעמפּ מיט די צורות צום באַלקן געקוקט און געשוויגן — — —
דער זיידעניו האָט זיך געקערט, אָ, דער זיידעניו האָט זיך געבעטן:
„אַברהמציק, מיין קינד, טו אַ זינג אונז אַ טרויריקן ניגון!"

פון הייסן געלעגער אַראָפּ איז אַברהם דער פעטער,
אין חשכניש איז ער געווען, ווי אַ יאָדלע אַ גרויע — — —
האָט ער געגעבן אַ זינג, ווי אַ ווינט אין אָסיעניקע בלעטער,
האָט ער געגעבן אין טונקעלער כאַטע אַ וואָיע
אַזוי ווי עס וואָיעט אַ וואָלף ביידערנאַכט אויף די וועגן,
ווי ס'וואָיעט אַ וואָלף אויף פאַרשנייטע, באַלויכטענע פליינען — — —
פאַרטייעטע זיינען די פעטערס, ווי קלעצער געלעגן,
ס'האָט פלוצים דער זיידעניו שטיל אָנגעהויבן צו וויינען,
ער האָט זיך געדרייט אויפן אויוון, געקלאַפּט אין די ציגל.
אָ, גאָטעניו העלף, עס איז פינסטער און ביטער...

דעם פעטער אַברהם איז דורך אין די ביינער א ציטער,
עס האָט זיך דער ניגון געגעבן אַ גאָס, ווי אַ שפּיגל,
געגעבן אַ קלונג, ווי אַ וואַסער אין נעפּלען אין בלויע...
אין חשכניש איז ער געוועזן, ווי אַ דעמב אַ געזונטער,
האָט ער אַ טרייסל געטאָן די טשופּרינע אַרויף און אַרונטער,
(דאָס האָט ער דערזען אינם חלום נאַסטאַסיע די גויע)
ער האָט זיך אַוועקגעשטעלט אויס און געגעבן אַ רייטשע,
אַזוי ווי אַן אָגער, וואָס בענקט נאָך אַ קליאַטשע אַ הייסע,
אַ שפּרונג, און אַ הויב זיך געטאָן מיט די הענט אין די באָקעס,
אַז ס'האָבן פון פרייד זיך צעפינטלט ביי יעדן די אויגן,
און ס'זיינען די שלעכטע געדאַנקען אַזוי ווי סאָראָקעס,
ווי גרויע פון טונקעלער כאַטע צעפלויגן...
איז ער אַרויס אין אַ טענצל, אַ זינג, און אַ זעץ מיט די שטיוול,
אַ ברען אין דער לופט, ווי אַ פלאַם, מיט די הייסע שוואַרצאַפּלען,
אַז ס'האָט זיך דער זיידע דערפילט, ווי ער פליט מיט דעם שטיבל,
ער קריכט ערגעץ הויך, ערגעץ הויך אויף צעבראָכענע שטאַפּלען...

צעטומלט פון ניגון, געליימט איז דער פעטער געבליבן,
אין סקאַווערער האָט שוין געטליעט די לעצטע לוטשינע,
דער זיידעניו האָט זיך צעשמייכלט, די הענט זיך געריבן:
„אַברהמעלע, ווּ'סטע גענומען אַזאַ קול-נגינה?"...

דער בלוי פון פאַרטאָג איז אריין אין דער וואַרעמער כאַטע,
פאַרוויקלט אין שטרוי האָבן ביימער אין גאָרטן געפרוירן...
דער ווינט האָט אין פּירהויז געצופּט פון אַ פּעלצל די וואַטע,
די אַלטע בהמה אין שטאַל איז אַנטשוויגן געוואָרן.

יא

אנטאָשע שפּילט אויף דער באַנדורע...

העי, העי,
העי, אַנטאָשע, טו אַ זינג,
טו א קלינג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אָט אַזוי,
העי, העי.

ס'איז געווען דער קרעווער דוכס
ווייס ווי שניי,
ווייס ווי שניי,
האָט ער קינדערלעך אין פּאַלאַץ —
טעכטער צוויי,
טעכטער צוויי,
נאָר ביים דוכס ביי די פערד
האָט געדינט דמידרוק ביאַדוליאַ
מיטן נאָמען שאַלאַפּיי...

העי, העי,
העי, אנטאשע, טו אַ זינג,
טו אַ קלינג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אָט אַזוי,
העי, העי.

ס'איז געקומען וויעסנע-צייט,
ברענגט דער בוים נייע צווייגלעך,
ברענגט דער שוואַלב דעם שוועלבעלע,

ברענגט די צויג אַהיים די צייגלעך
און די קו דעם קעלבעלע...
ס'איז געקומען וויעסנע-צייט
פאַר די טעכטערלעך די צווײ,
ברענגען זיי אַהיים צום דוכס,
אינם פאַרטוך
צו בייסטרוקעס...
וויי, וויי, וויי — — —

העי, העי,
העי, אנטאשע, טו א זינג,
טו אַ קלינג
אויף דער באַנדורע:
שורע, בורע, מורע, טורע,
אָט אַזוי,
העי, העי...

כאַפּט דער דוכס זיך צום שווערד
הייסט דער דוכס שפּאַנען פערד,
און פון קרעווע ביז מאַשזיר
און פון זשעטל ביז דאַמיר
יאָגן רייטער און קאַרעטן,
ליפן לאַפער און שטאַפעטן — — —
ס'איז אין ערגעץ ניט געווען,
ניט צו זען
דעם רוצח שאַלאַפּיי...

העי, העי,
העי, אנטאשע, טו אַ זינג,
טו אַ קלינג,
אויף דער באַנדורע:

שורע, בורע, מורע, טורע,
אָט אַזוי
העי, העי — — —

אין די וועלדער פון קריוויץ
ווינט דער גזלן שאַלאַפּיי
און דער אַלטער קרעווער דוכס
חייס ווי שניי,
ווייס ווי שניי,
פּאָרט אַליין איבער די פּליינען
אין דעם ריטערלעכן טראַכט
און ער קלינגט מיט די כלי-זין
אין דער נאַכט,
אין דער נאַכט...

העי, העי,
העי, אַנטאָשע, טו אַזינג,
טו אַ קלינג,
אויף דער באַנדורע׳
שורע, בורע, מורע, טורע,
אָט אזוי:
העי, העי....

ב״

דער זיידעניו קומט שטאַרבן...

גרוי, ווי אַ טויב, איז פאַרנאַכטלעך דער זיידע געקומען פון פעלד,
צורעכט געמאַכט שטיל דעם געלעגער און אָפּגעזאָגט ווידוי,
אין הארצן צעזעגנט זיך רויקערהייט מיט דער וועלט
און דאַן צוגעשלאָסן, אָן כחות, די אויגן די מידע...
און ס'זיינען די פעטערס געקומען צוקאָפּנס פון זיידן,
אַראָפּגעלאָזט טיף די באַוואַקסענע קעפּ און געשוויגן,
ס'האָט עפּעס פאַרשטעמט די הערצער און ניט געלאָזט ריידן,
פאַרשטעמטע הערצער — אַ זיפץ ניט געקאָנט אַרויסקריגן...
פּאַמעלעך האָט דעמאָלט דער זיידע געעפנט די אויגן,
ס'איז וואַרעם אַ שמייכעלע איבערגעגאַנגען זיין פּנים,
ער האָט זיך געזעצט אויפן בעט, קוים זיך איבערגעבויגן,
און אָט־וואָס דער זיידע האָט דעמאָלט גערעדט צו די בנים:
— דו, אָרטשע, מיין בכור, ביסט געווען דער יסוד פון משפּחה!
דער ערשטער אין פעלד און דער לעצטער געזעצט זיך צום טיש...
די ערד האָט זיך וואַרעם צעעפנט פון אונטער דיין סאָכע,
אַזוי ווי די ערד זאָל דיין זאָמען זיין פרוכטבאַר און פרישן...
רחמיאל, ווער קאָן זיך מיט דיר אויף דער לאָנקע פאַרמעסטן!
געווען איז דיין קאָסע אין גראָז, ווי אַ פליישל פון פייער,
דיך קענען די שלענג אין די זומפּן, די פויגלען אין זייערע נעסטן.
די ברכה זאָל רוען ביי דיר אינם שטאַל און אין שייער!
דו, שמוליע, דער טייך־מענטש, ניטאָ אויף דער וועלט אַזאַ גלייכן!
באַשטענדיק דעם בוטש אויף די פּלייצעס, באַשטענדיק אַ נאַסער,
געשמעקט האָט מיט שופּן פון דיר, מיט דעם ריח פון שלײַם אין די טייכן,
געבענטשט זאָלסטו זיין אויפן לאַנד, און געבענטשט—אויפן וואַסער!...

ס'איז נאַכט צוגעפאַלן. די רויטינקע שייבלעך פון כאַטע
אין טונקלעניש האָבן געוואָרפן אַ שיין אויף דעם זיידן...

עס האָבן געשטומט מיינע פּעטערס, געשטומט האָט דער טאַטע
און נישט געלאָזט פאַלן אַ וואָרט פון זיין בענטשן און ריידן.
דאַן האָט זיך דער זיידע צעזעגנט... די גלידער צוזאַמענגענומען...
און שטיל און אויף אייביק די אויגן די שטאַרע פאַרשלאָסן
געקוקט האָט דער עולם, געקוקט אויף דעם קערפּער דעם שטומען
און גאָרנישט געזען און קיין איינציקע טרער ניט פאַרגאָסן...
אַ פויגל האָט ערגעץ אין וואַלד אויסגעקלאָגט פאַר דער נאַכט
זיינע ליידן,
די לעצטע לוטשינע אין כאַטע האָט קוים נאָך געגליט אין די
פינקען,
און ס'זיינען די פּעטערס געשטאַנען צוקאָפּנס פון זיידן,
די שווערע, באַוואַקסענע קעפּ אין די אַקסלען פאַרזונקען...

ל״ו

א

אַ ייד גייט אַרום אויף פאַרוואָקסענע שליאַכן,
פאַרשיכּורט פון ריחות, פון קרייטעכער־זאַפטן און בלוי —
האָט זיך זיין שטילע נשמה געבאָדן אין טוי;
האָט זי געוואַרט אויף דער הייליקער שעה פון דערוואַכן.

גייט זיך אַ ייד צווישן וועלדער, וואָס לאָזן ניט ריידן,
הערט ער זיך צו ווי דאָס לעבן אין האַרצן גייט אויס;
זעט ער, ווי ס׳שווימט אַ פאַרשטויסענער שם אין גאָטס הויז,
ס׳בלאָנדזשעט אַ רעטעניש אום און זי וויל זיך באַשיידן,

הויבט ער דעם קאָפּ צו די הימלען און פרעגט די מזלות:
וואָס פאַר אַ שם איז פאַרטריבן פון גרויסן אין־סוף?
ענטפערט פאַרחלשט די זילבערנע בתולה פון שלאָף:
— געלויבט איז אַ כשרער ייד, וואָס גייט אָפּריכטן גלות!...

ב

גייט זיך אַ ייד צווישן שטעטלעך, פאַרגעסענע וועגן,
עס שמעקט פון אים הוי׳ אוּן די פרישקייט פון נעפּלען און רעגן,
כאָטש גרוי׳ איז דער ייד, ס׳איז זיין פּנים משונה פאַרוואָקסן,
כאָטש אַלט איז זיין פעלץ, כאָטש ער שווייגט, ווי אַן עלנטער עקשן.
עס שלעפּט זיך אַ מענטשל אַזוי׳ זיך פון אַלדי פאַרומערטע עקן,
אַליין אין דער וועלט שלעפּט זיך אומעט אַ גופל אויף עפּעס אַ שטעקן...

אַ וועוווריקל וויגט זיך אין וואַלד — גייט דער ייד, הערט עס אויף זיך צו וויגן,
אַ פייגעלע זינגט אויף אַ צווייג — גייט ער דורך ווערט עס פּלוצים אַנטשוויגן,
דער בוים בויגט זיך איבער צום בוים, ס׳ווערט אַ צווייג אין אַ צווייג איינגעפלאָכטן
עס טריפט רויטער שיין פון דער זון, וואָס זעט אויס, ווי געשאָכטן...

טיף אין וואַלד שפּילט אַזוי ווי אַ האַרץ: אַ געבעט ווערט אין כחות פאַרגאַנגען,
אַ ווינטעלע ברומט ווי אַ טויב, און ער דאַוונט צום שם אין געזאַנגען,
און צערטלט דעם יידן די אויגן, די קאָלטנס פון באָרד און די פּאָלעס:
געלויבט איז אַ כשרער ייד, וואָס גייט אָפּריכטן גלות!...

ג

ביינאַכט. עס שמעקט מיט מאָך און קראָפּעווע פון געגנט,
די פעלדער האָבן זיך אין ווייטעניש מיט הימלען אָנגעגעגנט,
צונויפגענומען זיך צווי שטילע עולמות און זיך פאַרשלאָסן...
דער חשך האָט פון ערגעץ פון אַ שוואַרצן קוואַל געגאָסן,
געבלאָנדזשעט האָט דער ייד, געמוטשעט זיך אין שוואַרצן,
און ס׳קוועלט דאָס פינסטערניש... פון נאַכט-קוואַל צי פון האַרצן?

מסתמא זוכט דער ייד אַ ביסל לויטערקייט אין זיינע ליידן,
ס׳פילט זיין האַרץ שוין דאָס געזאַנג פון לויכטנדיקע וועלן,
וואָס פליעסקען זיך אַ הינטער די פאַרבאָרגענע, שטומע שוועלן
פון גן-עדן.

מסתמא קאָן דעם יידנס זינגענדע נשמה ווי צו זיך נישט קומען
און זיין תפילה די געהייליקטע פאַרוועלקט אין אירע בלומען —
גייט ער איבער רייסן, איבער ליטע, איבער פּאַסעקע און פליינען,
און זיין האַרץ וויל עפּעס אויסריידן און וויינען, וויינען, וויינען,
נאָר די צונג געליימט איז צו דעם גומען.

די לבנה טוט אַ פינקל. ווייסע ליכט נעמט שפּרודלען אויפן געגנט,
קילע שטרעקעס, דרעמלענדיקע, ווערן זילבערדיק באַרעגנט.
מרחקים ווערן קלאָר... דאָרט שלאָפן בערג פאַרטייעטע אין שווייגן,
אין מיטן פעלד רוט צווישן כוואָשטשעס גאָר אַן אַלטער ברונעם —
צווי דעמבעס האַלטן איבער אים פאַרבראָכן די משונהדיקע צווייגן,
עס ווערט אַ געלבלעכער געוועב אויף טויזנט מיילן אויסגעשפּונען.
עס העלט אַרום. און ס׳איז דעם ייד ביט קלאָר, ווו ווערט עס העלער,
ווו רוט דער ברונעם און די אַלטע אויסגעקרימטע ביימער —
צי אויפן אומעטיקן געגנט, אָדער טיף אין דעם נשמה-קעלער...
ס׳דאַכט אים, קוקנדיק אין ברונעם, ער איז עס דער שומר
פון אַלטער פראַכט, וואָס דאַרף געלייטערט ווערן,
פון גרויסער פרייד, וואָס דאַרף זיך דורכרייסן פון טרערן,
וואָס דאַרף פון טיפענישן אויפלייכטן און קוועלן, קוועלן...

פּלוצים ס׳בידנע גופל אויפהויבן צו אַלדי שטראַלנדיקסטע העלן,
און טראָגן זיך אַ גרינג באַשעפעניש און ווייל עס זינגט זיך — זינגען...

ער זעט אין ברונען ריזלען שטילערהייט די וואַסער-רינגען,
דאָרט זיצן שווייגעוודיק די שאָטנס פון די דעמבעס... פּלוצים ווערן זיי צערונען...
עס עפנט זיך דער גרונט, אַן אויג טוט זיך אַ וויז, אַ ווילדע וויע...
און ס׳ברומט אַרויס אַ שווערע שטים פון גרונט פון ברונען:
— הער, ווער ביסטו, בריאה?

עס שטייט דער ייד ערשטוינט און ווייס ניט וואָס צו זאָגן,
עס האָט אים אין אַ קאַלטער וויסטעניש דער פּיין פאַרטראָגן,
ביי אַ ברונען אינדערפינסטער, צווישן דעמבעס לאָמע,
קוועלט עס פון זיין האַרץ אַרויס דאָס שלעכטס מסתמא,
ווי דאָס פוילעניש פון וווּנד רינט אויס, ווען ס׳נעמט זיך היילן,
ווי ס׳פאַרוועלקט דער קנאָספּ, ווען ס׳נעמט די פרוכט זיך שיילן...

עס הערט און הערט דער ייד, אַז ס׳קלאָגט אין אים פאַרבאָרגן:
אַז ס׳וויגט זיך זיין נשמה צווישן נאַכט-פּיין און פרי-מאָרגן:
זי זוכט וואָס טאָפּנדיק, געפינט, נאָר באַלד ווערט עס אַנטרונען,
עס האָט זיין זעלע אין איר וויטאָק זיך אַליין געריסן קריעה
און די טיפע שטים רעדט אַלץ מיט שרעק פון ברונען:
הער, ווער ביסטו, בריאה?

ד ע ר יי ד:

איך בין שמואל-איצע קוימענקערער,
אַן אביון אַ פאַרהונגערטער פון רייסן,
איך האָב געליטן שטומערהייט און כ׳קאָן ניט מערער,
און כ׳קאָן ניט מערער לעבן אויף צופלייסן.

איך בין אויף וויסטע בוידימער געקראָכן
און קוימענס לאַנגע, פינסטערע געקערט,
איך האָב אויף קאַלטע דעכער אָפּגעלעבט די וואָכן,
און נאָר שבתים אָפּגעריכט אויף ד׳רערד.

איך בין שבתים נאָר געגאַנגען אויף דער ערד,
אויף גרויע גאַסן, שלאָפעדיקע, צווישן קראָמען,
אויף שטילע מערק שפּאַצירנדיק האָב איך דערהערט
די שטים פון טיפע ברונימער און תהומען.
אָ, גאָט פון ברונימער, פון פינסטערניש און תהומען!

פון טויזנט קוימענס האָב איך אַש אַרויסגענומען,
פאַרוואָס קאָן איך ניט אויסשעפּן דעם פּיין, וואָס האָט קיין נאָמען,
פאַרוואָס קאָן איך דעם אַש פון האַרצן ניט אַרויסבאַקומען.

איך ווייס, איך בין געקומען פון געהיימע ברעגן,
וווּ ס'גיסט זיך ליכט פון שיינענדיקע פיטער־פעסער,
וווּ שרפים זינגען, שוועבן אויף דעם צדיקס וועגן,
איך בין אויף דר'ערד דאָס ליכט פון ספירה כתר.

איך בין אויף דר'ערד אַ טראָפּן ליכט פון ספירה כתר,
אַדורך די גלידער די פאַרחלשטע און לאָמע
טוט ווען אַ צוק אַ פלאַם, ווי פון אַ שאַרפן מעסער —
מיין אַש־פאַרצויגענע פאַרמאַטערטע נשמה.

פאַרוואָס פעלט אויס צומאָל אַ ביסל אָטעם אויף דער וועלט?
עס טוט ווען אומגעריכט אין האַרץ אַ טעמפּער ברען,
און ס'דאַכט: אָט רייסט זיך אויף אַ קוואַל, עס שטראַלט, עס העלט,
נאָר פלוצלינג נעמט אַלץ ווידער וועלקן, ווי געווען.

איך בין אַ ייִד שמואל־איצע קוימענקערער,
ליג איך טיף אין קוימען פון דער וועלט און כ'שריי,
איך האָב געליטן שטומערהייט און כ'קאָן ניט מערער,
כאָטש ליידן וועל איך ווייטער סיי ווי סיי...

אַנטשוויגן געוואָרן. זיין האַרץ האָט גענומען אין העלקייט זיך באָדן,
אַזוי ווי אַ כמאַרע, וואָס האָט פון זיך רעגנס און פלאַם אויסגעלאָדן.
ס'דאַכט ר' שמואל־איצען: זיין לעבן איז ליכטנדיק־גרינגער געוואָרן,

אַזוי ווי דער שלאַנג, וואָס האָט פּלוצלינג איר פעל־הויט די אַלטע, פאַרלאָרן,
כאָטש פינסטערער קרעכטשעט די נאַכט, לייכטן העל זיינע אויגן די מילדע
ביינאַכט, ווי דער גלי־וואָרם לייכט אין די טונקעלע וועלדער די ווילדע...
ס'פאַרשווינדן פון האַרץ די געפילן פאַרקוילטע פון פייער און צאָרן,
ווי ראָבן פאַרשווינדן פון בוים, וואָס איז איבערגעבראָכן געוואָרן.
עס לייכט אים זיין אָרעמער קערפּער, וואָס איז אים אי מיאוס אי טייער
אַזוי ווי דער קאָרטש דער צעפוילטער לייכט בלוי מיט זיין פאָספאָריש פייער...

עס שטייט ר' שמואל־איצע באַגליקט און ער שמייכלט אַזוי זיך,
ער קוקט אינם ברונעם און מורמלט: אָט גיי איך, אָט גיי איך,
אָט ווער איך דערהויבן און אויסגעלייזט ווער איך פון וואָגלען,
אָט צופאַלן וועל איך צום שיין אין די אוראַלטע לאָגלען
און זופּן דאָס גליק און מיט שפּראָדלענדער פרייד זיך פאַרכלינען,
אָט גייט ר' שמואל־איצע! אָט גיי איך א לויטערן מלבוש געפינען.
פאַר אָרעמע מענטשן אַ וואַרעמע קליידונג צום לעבן,
פאַר זיך און פאַר אַלעמען אָטעם אַ ביסל און פליגלען צום שוועבן, —
זאָל זיין ס'איז אונז שלעכט אויף דער ערד וועט מען לאָזן זיך פליען
און אויב ס'איז אונז וועלקן באַשערט וועט אונז טרייסטן דער שם פון אויפבליען...

אַזוי האָט שמואל־איצע געפילט און געמורמלט פון גליק,
כאָטש גרוי איז געווען זיין שעפּסענער פעלץ און זיין באָרד און געניק,
אַזוי האָט שמואל־איצע פון רייסן צום ברונעם צום אַלטן גערעדט,
באַגאָסן פון חשק, וואָס האָט זיך אַרום און אַרום אויסגעבעט...
באָר פלוצלינג דערשפּירט ער, אַז עמעצער קריכט פונם ברונעם,
ווייזט אויס מען האָט ד אָ ר ט ן שמואל־איצען די שעה נישט פאַרגינען:
אַ מענטשישער קאָפּ האט פון ברונעם זיך איבערגעבויגן,
געשוואָלן, פאַרוואַקסן מיט מאָך, מיט פאַרשלומפּערטע אויגן,

אַריבערגעוואָרפן די הענט און פון זיי האָט גערונען
דאָס פוילעניש טיף פון דער ערד און די בלאָטע בין ברונען,
אַרום האָט אַ רויך זיך געקייקלט, געפּאַריעט אזוי ווי אַ נעבל,
און ס'האָט ר' שמואל-איצע דעם ריח דערשמעקט פון צעגאָסענעם שוועבל...

עס איז אים אַן אימה באַפאַלן ניט איבערצוטראָגן,
ער האָט זיך געקאָרטשעט אויף דר'ערד און די וואָרצלען געריסן,
אַ זיפץ ניט געטאָן, נאָר דאָס לייב פון יסורים צעריסן
און שטום האָט זיין מאַנסבילשע האַרץ אָנגעהויבן צו קלאָגן.

דערשראָקן באַקוקט ער די בריאה, וואָס הענגט אויפן ברונען:
דאָס איז ער — דערזעט ער — דער אייגענער אומגליק, וואָס האָט זיך געפונען.
ווי ס'וואָלט זיך אים פלוצלינג באַוויזן פון לעבן אַ ווייטערער שטאַפל,
ער גורט אָן מיט פיין זיינע לענדן און פלוצלינג דערלאַנגט ער אַ צאַפל,
ווי ס'וואָלט זיך אַ טויער געעפנט צו עולמות אומגעריכט-נייע:
— ווער ביסטו, אין האַרצן פאַרוואַקסענע חיה?

— סמאל, איך דער שם פון פיין.

די צוועלף מזלות האָבן מילד געגאָסן שיין,
עס האָט דער זילבערנער אַרי אַראָפּגעקוקט מיט קאַלטע אויגן.
און ס'האָבן שטערן ווי די פייגעלעך געשטויגן און געפלויגן...
שמואל-איצע האָט פון מויל אַרויסגעבראַכט דעם שם פון בראָך:
פון דער נשמה איז אים גרינג אַראָפּ אַ זלידנע יאָך,
און פון זיין האַרץ האָט הייס אַ טראָפּן בלוט אַרויסגערונען
און קאָכנדיק אריינגעטריפט אין ברונען.

סמאל:

איך בין דער שלעכטער שם, וואָס בלאָנדזשעט שוין פון כמה יאָרן,
פון אַלע עולמות פאַרטריבן בין איך בלינד און גרוי געוואָרן,

איך ליג אין בלאָטעס, אין די ברונימער, אין פייכטע הייל̈ן
מיט אַן אייטערדיקן, בייזן האַרץ, וואָס קאָן זיך ניט פאַרהיילן.

פאַרשטויסן איז סמאל, אלט, באַוואַקסן און פאַרברענט,
איך בין דער עלנטער בעל־שליטה אויף די גרונטן,
וואָס נישטערט אין דער פינסטערניש און גראבט זיך מיט די הענט
צו די יסודות פון דער ערד, די סלופעס און די שפונטן...

עס קוועלט פון לויטערן אין־סוף אין אַלע הערצער פראַכט
און ס׳נידערט הייליקייט אויף דר׳ערד פון ביין און פערציק רערן,
באַהאַלטן אין די ברונימער, אַליין, מיט פוילע וואַסערן פאַרמאַכט,
כ׳וועל פאָרט דערגראָבן זיך צום קוואַל פון טרערן.

כ׳האָב אַמאָל אַ שפונט דערטאַפּט שוין בלינדערהייט,
מיט לעצטע כחות, מיט די ציינער האָב איך אים געביסן,
נאָר ס׳האָט אַ שטילער ל״ו דערמאַנט דעם אַ״ס מיט פרייד,
און, ווי אַ שטיין, האָט מיך פון גרונט אַרויסגעריסן.

די ל״ו פון רייסן, זשאַמיט, פון דער ליטע
פאַרשאָלטן זאָלן ווערן פון סמאלס נאָמען; —
איך בין אַן אומגליקלעכער שם, וואָס דאַרשט נאָך שליטה,
און כ׳מוז זיך וואַלגערן פאַרבלאָטיקט אין די תהומען.

שמואל־איצע:

דו ביסט דער אומגליקלעכער שם פון כמה יאָרן?
פון כמה יאָרן בלאָנדזשען מיר, ווי דו!
אָ, כאָטש מיר שטאַרבן אָפּט און ווערן ניי געבאָרן,
נאָר אַלע זיינען מיר דאָס אויג, וואָס זעט אַלץ צו.
עס האָט אין־סוף אונז אויף דער ערד פאַרזייט,
מיר זויגן פון זיין האַרץ און טראָפּנס פון זיין שיין —
מיר האָבן אויף דער ערד געזוכט שטילערהייט,

פון דיין, סמאלס, בלוט, פון פינסטערניש און פיין...
איצט זיינען מיר אַ מענגע בייזע שלאַנגען,
מיט אַ נשמה אויסגעמישט פון גאַל און פּראַכט,
אַ האַלבע איז זי רויק, אַ האַלבע רוט זי אין געזאַנגען,
און אויף משקלת וואַקלט זי זיך טאָג, ווי נאַכט.

נאָר כ׳ווייס פון איינע אַזאַ... מען ווערט גרעסער פאַר זיך...
און יעמאָלט גאָר איבעריק ווערן די מענטשישע רייד,
עס וואַרפט די נשמה אַראָפּ איר פאַרעלטערטע קלייד,
און פּלוצים דערפילט מען: עס לעבט די נשמה צו גיך...
מען מיינט, זי פאַרצערט דאָס דאָס לעבן פון צענדליקער מענטשן,
וואָס גייען אַרום אויף דער ערד, נאָר זיי גרייטן זיך שטאַרבן,
ס׳צעזינגט זיך דאָס האַרץ, הויבט אָן הייליק צו דאַוונען און בענטשן
דעם אין-סוף פון שקיעות און זריחות אין אַלערליי פאַרבן...
עס קוועלט אַ געזאַנג פון דיביימער, פון שטיינער און חיות,
פאַמעלעך, ווי דער פּאָמפּעדיקל פון עפּעס אַן אוראַלטן זייגער,
און איטלעכער מורמלט צים שם פון דער וועלט אויף זיין אייגענעם שטייגער:
דער שטיין זינגט מיט בושה, די וואַסערן שפּרינגען אין קאַלטע העויות;
דאָס פייגעלע בעט אויף אַ וויינענדיק-ביטערן קול,
און די וועלדער צערעווען זיך טיף, אַזוי טיף — — —
מיט אַמאָל —
עס לאָזט זיך דאָס לעבן אַוועק צו אַ הייליקן ברעג,
אין א גליקלעכן וועג, אין אַ פריילעכן וועג אין אַ העלן — — —
סמאל, גיי מיט, שווים מיט אונז, מיט דעם הייליקן שטראָם
צו די אייביקע שוועלן.

ס מ א ל:

עס וועט דער ס"ם ניט בעטן רחמים ביים אין-סוף!
ווען איר וועט לאָזן זיך צו אים, ווי בידנע שאָף
און איר וועט אויסשטרעקן די הענט צום קאַלטן שוועל,
וועל איך זיך אויפקאָרטשען פון פיין אין מיין צעפּו לטער בעל,

ווי ס׳קאָרטשעט זיך צונויף ביינאַכט אַן אַלטער הונט,
וואָס איז פאַרגאַוועוערט, אַלט און האָט שוין נישט קיין ציין,
איך וועל זיך איינשצעמען מיט גאָר דער ביטערקייט צום גרונט
און כ׳וועל אין חשכניש באַקלאָגן זיך אַליין...

סמאל איז אַליין אין־סוף אין זיינע אינגעווייט!
גאָר אַ פאַרמשפּטער פאַרשלאָסן אויף מיין קייט
קאָן איך קוים אויפהויבן דעם קאָפּ פון תהום...
פאַרשאָלטן זאָל ער זיין דער קדושה־שטראָם,
פאַרשאָלטן זאָלן ווערן קינד און קייט
פון חיות, מענטשן, פעלד און וואַלד,
וואָס בעטלען, ווי אביונים שטילערהייט
און נעמען ניט די עולמות מיט גוואַלט.

ד

אויפן הימל איז דער מאָרגנשטערן, ווי אַ הירש אַרויסגעגאַנגען;
ווי אַ הירש, וואָס בלישטשעט אויף דעם בלויען מענטעלע פון ספר תורה,
די מזלות זיינען כתות־ווייז אַוועק און פונקט ווי לעמפלעך פון דער הייליקער מנורה
האָבן יונגע שטערן אָפּגעריכט פון שחרית די געזעגנגען.

ר׳ שמואל־איצע האָט די אויגן אָפּגעווענדט צום מאָרגנשטערן — — —
פּלוצים האָט אַ שטילע הייליקייט אַרויסגעשיינט פון אַלעס,
ר׳ שמואל איצע האָט באַשיינפּערלעך דערפילט דעם כח פון התגלות
און ס׳האָט זיין האַרץ געעפנט זיך — אַ קוואַל פון טרערן.

אַן איינגעביסענער פון שלאַנג, אַ גרויער, האָט זיין האַרץ געצאַפּלט זיך אין קלעם,
האָט זיין נשמה ווי אַ פייער ברענענדיק געפילט קדוש השם
און האָט געשעפּטשעט פון התלהבות און גרויס־גלויבן:

— אָט איז זי געקומען די שעה, ווען איך ווער שוין דערהויבן!
די רויטע פרוכתן נעמען פאַרהענגען דעם פליין,
און עס איז שוין מיין פעליק פון דער ראַזעווער פראַכט אזוי שיין,
עס נידערט פאַמעלעך דער גאָלדענער כתר אַראָפּ
אויף מיין קאָפּ...
אָט בין איך א מלך אַן אַלטער, וואָס בלאָנדזשעט באַגינען אַליין
און עס שלעפּט זיך אויף דר׳ערד זיין צעוואָרפענע, פורפורנע קלייד
און עס לייכט אים אַרויס פון די אויגן די הייליקע פרייד.

ס׳איז איצטער שמואל־איצע אַזוי ווי א טירקל־טויב גרינג,
ווי אַ פויגל, וואָס פליט פון זיין שטייג,
אַז איך שפּיר ניט דעם לויב, וואָס איך זינג
צו דער פרייד, וועלכע קוועלט פון אין־סוף...
ס׳איז צו לויטער ביים ליכטיקן שוועל,

אַז דאָס האַרץ ווערט פאַרוויגט אין א שלאָף...
ס'איז דער שיין פון תפארת אַראָפּ אויף מיין זעל;
דער אור גנוז, וואָס רינט ווי דער טוי
אויף די האָר פון מיין באָרד און מיין קאָפּ...
אָ, עס נידערט פּאַמעלעך דער גאָלדענער כתר אַראָפּ!...

אַ וואָלקן בין איך און כ'גיי זיך אָנטרינקען צום גרויסן ים!
אָט שטיי איך אַ שטילער, אַליין לעם דעם רויקן ים,
פון טיפעניש לייכטן די לויטערע כוואַליעס
און גייען, ווי לעמלעך אַ לאַם אויף אַ לאַם.
עס בויען זיך אויסעט קריסטאָלענע סאַליעס
און ווערן צעגאַנגען אויף יעטוועדער קאַם,
אָט עפנען זיך גרונטן און ס'עפנען זיך היילן
און ס'שווימט דער לויתן אַרויס אויפן ים;
עס ברענען די שופן ווי טליענדע קוילן,
ער שווימט אויפן וואַסער — אַ הייליקער פלאַם.
אָט עפנען זיך טירן פאַר שטילע פּמליאַס,
וואָס פליען אַרויס אויף דעם שיינענדן ים,
עס זינגען מיר כוואַליעס און ס'טראָגן מיך כוואַליעס
אַריבער דעם גרינגן פארבאָטענעם צאַם.

די גאָלדענע קרוין רוט שוין שווער אויף מיין גרייז-גרויען קאָפּ,
אָט הענגט אויפן הימל די קלאָרע געלייטערטע וואָג!
עס נידערט פון בלויעכץ פּאַמעלעך די אַלטע מרכבה אַראָפּ,
אַרום אירע ווענטלעך — פאַרגליווערטע פייערן ווייסע —
איז פּונקט ווי מיט פּאַסיקלעך נאכט אויף דער ריינער מגילה פון טאָג
מיט פייער מיט שוואַרצן באַשריבן בכתב של חרטומים...
עס נידערט דער כבוד פון א"ס און עס פינקלען אַרום אים
מלאכימלעך גוטע,
ווי טייבעלעך שטילע,
אופנים באַרוטע,
און כרובימלעך העלע,

און זעלע מיט זעלע
און תפילה מיט תפילה,
ווי שיינענדע שאָטנס,
וואָס זינגען און שוועבן,
און שפּרייטן די פליגלען
פוגקט קוים וואָס זיי לעבן...

עס נידערט דער כבוד פון א״ס אויף די טאָלן און היגלען,
מלאכימלעך גיסן אויס עמערלעך טוי,
אראלימלעך גיסן אויס עמערלעך ראָז
און כּרובימלעך גיסן אויס עמערלעך בלוי
אויף דעם פרישינקן פליין,
אויף דעם גריניקן גראָז.

אָט בין איך אַ מלך אַן אַלטער, וואָס בלאָנדזשעט באַגינען אַליין...
עס טשוכעט קוים
דער באַגין אויף דער ערד,
און דער בוים וועקט דעם בוים,
קוים מען זעט, קוים מען הערט..
ביט געזאַמט, ניט געוועדט,
ווי אויף פליגעלעך העל,
קוים מען זעט, קוים מען הערט,
פליט אַ הייליקע זעל,
און מלאכימלעך קליין
ביי דעם אייביקן שוועל
שיקן אָפּעט די זעל:
ר׳ שמואל-איצע איז הייליק ווי אין-סוף אַליין!

ה.

די זריחה האָט זיך אויסגעלייגט אויף קרייטעכצער און גרינע זאַנגען,
אַ וועסנע-טאָג א גוטער איז פון פינסטערניש אַרויסגעגאַנגען,
ווי ס'גייט אַ חתן פון דער חופּה פריילעך און געלאַסן...
ר' שמואל-איצע האָט זיין פּנים ביי אַ קרעניצע אַרומגעוואַשן,
מיט דער טאָרבע אויפן האַנט, דאָס ווינטערדיקע היטל ביז די אויגן
האָט ער זיך צו אַ ישוב צו אַ נאָענטן געצויגן.

ער איז אַריין אין וואַלד, האָט אים אַ ליבלעכקייט אַרומגענומען;
עס האָבן זיך געשושקעט גרעזעלעך מיט שלאָפעדיקע בלומען,
ווי ס'שושקען זיך באַגינען יונגע כרובימלעך אין הימל,
און ר' שמואל-איצע האָט געהערט, און ר' שמואל-איצע האָט פאַרשטאַנען;
עס האָט אַ בלימעלע געפרעגט: פון וואַנען גייט אַ ייד, פון וואַנען?...
אַן אַלטע יאָדלע האָט אַ קער געטאָן אַ צווייג צום בלימל:
ר' שמואל-איצע לאַמעדוואָוויק גייט, וואָס איז שוין גלות אָפּגעקומען...

אינהאַלט:

לידער	5
איך בין אַ בחור אַ הולטאַי	7
אַ לבנה־נאַכט	8
אין אַ יאַדלאָװן װאַלד	9
די הייל	10
אײביק, אײביק	12
הענגט אַרױס די שװאַרצע פאָנען	13
שטומקייט	14
אַ ליד צו רוסלאַנד	15
אין שײנק	16
אַ באַל	18
געשרייען	20
דערקענטעניש	21
עס טרעפט	22
דאָס ציגעלע	23
האָסטו ברויט	24
פאָעמען	25
רײסן	27
ליין	48